

Podnikání a jeho právní úprava

Základní pojmy - definice pojmu „Podnikání“

- **Dřívější definice „Podnikání“** /dle obchodního zákoníku zrušeného ke dni 1. 1. 2014/
 - ✓ soustavná činnost prováděná podnikatelem samostatně, vlastním jménem, na vlastní účet a za účelem dosažení zisku

Základní pojmy - definice pojmu „Podnikání“

- Pojmy „podnikání“ a „podnikatel“ v § 420 Občanského zákoníku:
 - „Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“
- Naproti tomu současný Zákon o obchodních korporacích **podnikání ani osobu podnikatele nedefinuje**

Základní pojmy - definice pojmu „Podnikatel“

- **Podnikatel**

- ✓ každá osoba, která vykonává samostatně na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.

Základní pojmy – fyzická osoba

- **Fyzická osoba – člověk, který je svéprávný a způsobilý k právním úkonům, platí daň z příjmů FO, do obchodního rejstříku se zapisuje nepovinně, vykonává činnost menšího ekonom. rozsahu, firmu řídí a vede sám**

Základní pojmy – fyzická osoba

- **Patří sem :**
 - ✓ **osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění dle živnostenského zákona**
 - ✓ **osoba, která podniká na základě jiného oprávnění dle zvláštních předpisů**
 - ✓ **osoba, které nespadá pod regulaci živnostenského zákona**

Základní pojmy – právnická osoba

- **Právnické osoby** – uměle vytvořené subjekty, které v právních vztazích vystupují a jednají jako lidé
 - ✓ mají vlastní právní subjektivitu
 - ✓ jsou zapsány v obchodním rejstříku
 - ✓ podnikají dle obchodního zákoníku

Základní pojmy

Právní samostatnost – podnik:

- ➔ jedná v rámci předpisů samostatně svým jménem
- ➔ vstupuje do právních vztahů
- ➔ má způsobilost k právům a povinnostem

Podnikatel nabývá **právní samostatnosti**:

- FO** ➔ **dovršením plnoletosti**
- ➔ **získáním živnostenského oprávnění**
- PO** ➔ **zápisem do obchodního rejstříku**

Základní pojmy

Obchodní rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích /např. firma, sídlo, předmět podnikání, společníci atd./

zapisujíse:

- ➔ **povinně** obchodní společnosti **PO**
- ➔ **dobrovolně** na základě žádosti **FO**

Obchodní rejstřík je veden rejstříkovým soudem.

Firma (PO a FO) získává identifikační (IČ)

číslo pod kterým je vedena.

Základní pojmy

Do obchodního rejstříku se zapisují:

- obchodní společnosti a družstva
- některé podnikající zahraniční osoby
- fyzické osoby, které jsou podnikateli, mající bydliště v České republice a které o zápis požádají (povinný je zápis v případě průměrné výše výnosů nebo příjmů snížených o DPH za poslední dvě účetní období přesahující 120 mil. Kč)
- další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis

Základní pojmy

Obchodní jméno /firma/

- **Obchodní jméno** - dříve název, pod kterým podnikatel provozoval svou podnikatelskou činnost
- Dnes pojem „obchodní jméno“ nahrazeno pojmem „**obchodní firma**“ = název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku
- **Podnikatel je povinen činit právní úkony pod svou firmou**

Základní pojmy

Obchodní firma /jméno/

- Vlastnosti firmy:
 - Nesmí být zaměnitelná s jinou firmou
 - Smí ji používat jen podnik, kterému patří
 - Podnik ji může využívat neomezeně dlouho

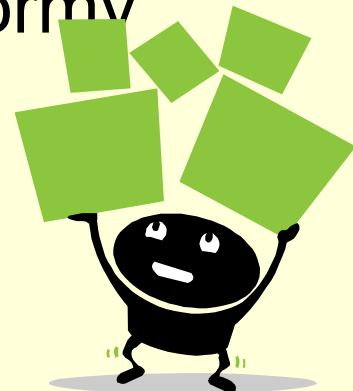
Obchodní firma (jméno)

- **fyzické osoby**

- musí zahrnovat jméno a příjmení
- může obsahovat dodatek týkající se osoby nebo druhu podnikání (např. Vít Macháček, taxislužba)

- **obchodních společností**

- musí mít v dodatku uveden druh právní formy (např. ČEZ, a. s.)

Druhy obchodní firmy

a) Osobní

obsahuje jméno a příjmení podnikatele (Jan Novák, Dvořák a syn)

b) Věcná

vyjadřuje předmět činnosti podniku (Doly Bílina, a. s., Lázně Teplice, a. s.)

Druhy obchodní firmy

c) Smíšená

vzniká spojením osobní a věcné firmy
(Autodoprava Vacek, Výtahy Petersik)

d) Fantazijní

smyšlená obchodní firma, nesouvisí se
jménem ani s předmětem činnosti (Kik,
Olympia)

Právní úprava podnikání

- Základní právní předpisy, které upravují jednotlivé formy podnikatelské činnosti a podmínky podnikání na území ČR
- Nejvyšší právní normou státu je Ústava České republiky a ústavní zákony
- Následující zákony z nich vycházejí

1. Zákon č. 89/2012 Sb., **Občanský zákoník („NOZ“)**

- vymezuje základní pojmy (fyzická osoba, právnická osoba, podnikatel, podnikání, korporace, orgány atp.)
- obsahuje úpravu obecných otázek souvisejících s podnikáním (jednání podnikatele, smluvní vztahy, odpovědnost atp.)

2. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech -
Zákon o obchodních korporacích, „ZOK”

- obsahuje podrobnou úpravu jednotlivých typů obchodních společností (VOS, KS, SRO a AS) a družstev

3. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

- stanoví, které osoby, za jakých podmínek a jaké údaje se zapisují do obchodního rejstříku
- upravuje postupy při zápisech do obchodního rejstříku prováděných notářem

4. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Živnostenský zákon

- vymezuje jednotlivé typy živností
- podmínky pro vznik a zánik živnostenského oprávnění
- práva a povinnosti živnostníků atp.

5. Zákon č. 262/2006 Sb., **Zákoník práce**

- upravuje výkon závislé činnosti, tj. podmínky, za kterých mohou podnikatelé využít dalších osob k rozvoji své podnikatelské činnosti
- obsahuje podrobnou úpravu vzniku, změny či zániku pracovního poměru a práv a povinností zaměstnavatele a zaměstnanců

Formy podnikání v ČR

■ fyzických osob

■ právnických osob

Formy podnikání fyzických osob

- ✓ osoby podnikající na základě živnostenského oprávnění */živnosti/*
- ✓ osoby podnikající dle zvláštních předpisů */svobodná povolání/*
- ✓ osoby, které nespadají pod regulaci živnostenského zákona

Formy podnikání fyzických osob

1. osoby /tzv.živnostníci/ podnikající na základě živnostenského oprávnění

- **tzv. živnostenské podnikání**
- **řídí se zákonem číslo 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání**
- **patří mezi nejrozšířenější formy podnikání v ČR**
- **tyto podnikatel. subjekty označujeme jako OSVČ – osoby samostatně výdělečně činné**

ŽIVNOST

= soustavná činnost provozovaná

- samostatně
- vlastním jménem
- na vlastní odpovědnost
- za účelem dosažení zisku
- za podmínek stanovených živnostenským zákonem

ŽIVNOST

- Je podnikatelská činnost jedné osoby
- Jde zpravidla o malou firmu /podnik/
- Její podmínky vymezuje zákon o živnostenském podnikání
- Jsou registrovány na **živnostenském úřadě**
- Vedeny v **živnostenském rejstříku**

Živnost

- **Fyzická nebo právnická osoba**, která chce živnost provozovat, musí získat **živnostenské oprávnění** pro danou činnost
- Živnostenské oprávnění osvědčuje /dokládá/
výpis ze živnostenského rejstříku
- živnostenské oprávnění mohou osvědčovat i **živnostenské listy a koncesní listiny**, vydané před 1. červencem 2008, pokud jsou platné

Živnostenský rejstřík

- informační systém veřejné správy
- spravuje ho **Živnostenský úřad ČR**
- **údaje související s provozováním živností**
- zapisují se do něj **podnikající fyzické i právnické osoby**
- **u fyzických osob se uvádí:**
 - jméno a bydliště fyzické osoby
 - rodné číslo, identifikační číslo /IČ/
 - obchodní firma

Živnostenský rejstřík

- **U právnické osoby se uvádí:**
 - sídlo a název firmy
 - identifikační číslo /IČ/
 - dále také jména, občanství a bydliště jednatelů
- Živnostenský rejstřík dále obsahuje:
 - předmět podnikání, druh živnosti
 - provozovnu, informace o živnosten. oprávnění, rozhodnutí o úpadku, vstup do likvidace, překážky v provoz. živnosti atd.

Podmínky pro provozování živnosti

1. VŠEOBECNÉ PODMÍNKY

- ➔ ***dosažení věku 18 let /nebo přivolení soudu k souhlasu zák. zástupce nezletilého k samostat. provozování podnikatelské činnosti/***
- ➔ ***způsobilost k právním úkonům (svéprávnost)***
- ➔ ***bezúhonnost*** (související s předmětem podnikání, prokazuje se výpisem z trestního rejstříku)

Podmínky pro provozování živnosti

2. ZVLÁŠTNÍ PODMÍNKY

- ➔ **Odborná nebo jiná způsobilost**, pokud ji živnostenský zákon nebo zvláštní právní předpisy vyžadují

Týká se živností:

- ➔ řemeslných
- ➔ vázaných
- ➔ koncesovaných

Podnikání FO - druhy živností

OHLAŠOVACÍ ŽIVNOSTI

- vznikají a jsou provozovány na základě **ohlášení**
- jsou osvědčeny **výpisem ze živnosten. rejstříku**

 • Řemeslné

 • Vázané

 • Volné

Podnikání FO - druhy živností

OHLAŠOVACÍ ŽIVNOSTI

- **Řemeslné** – podmínkou:
 - výuční list
 - maturita v oboru
 - diplom v oboru
 - šestiletá praxe v oboru
- **Příklady živností:**
 - řeznictví a uzenářství, hostinská činnost
 - zednictví, vodoinstalatérství a topenářství
 - klempířství a oprava karosérií
 - montáž, opravy a revize elektr. zařízení

Podnikání FO - druhy živností

OHLAŠOVACÍ ŽIVNOSTI

- **Vázané** – podmínkou:
 - **prokázání odborné způsobilosti**, kterou stanoví příloha živnostenského zákona
- **Příklady živností:**
 - masérské služby
 - činnost účetních poradců
 - vedení účetnictví
 - provádění staveb, jejich změn a odstraňování
 - provozování autoškoly, atd.

Podnikání FO - druhy živností

OHLAŠOVACÍ ŽIVNOSTI

• **Volné**

- označeny jako „výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“
- **podmínkou:**
 - pro její získání nepotřebuje podnikatel žádnou odbornou způsobilost.
- **Příklady živností /celkem 80/:**
 - ubytovací služby, výroba strojů a zařízení
 - fotografické služby, velkoobchod, maloobchod
 - překladatel. a tlumoč. činnost, realitní činnost

Podnikání FO - druhy živností

KONCESOVANÉ ŽIVNOSTI

- vznikají a jsou provozovány na základě **správního rozhodnutí o udělení koncese**
- jsou také osvědčeny **výpisem ze živnostenského rejstříku**

Podnikání FO - druhy živností

KONCESOVANÉ ŽIVNOSTI

- **Provozování:**
 - **silniční motorové dopravy /linková, kyvadlová, nákladní, taxislužba atd./**
 - **cestovních kanceláří, pohřební služby, krematorií**
- **Provádění veřejných dražeb**
- **Nákup a prodej výbušnin aj.**

Formy podnikání fyzických osob

2. osoby podnikající dle zvláštních předpisů - tzv. svobodná povolání

- advokáti**
- notáři**
- auditoři**
- znalci a tlumočníci**
- architekti**
- lékaři**
- veterináři atp.**

Formy podnikání fyzických osob

3. Osoby, které nespádají pod regulaci živnostenského zákona

- **Zemědělci**
- **Osoby zprostředkovávající zaměstnání jiným osobám**
- **Osoby zprostředkovávající distribuci elektřiny či plynu**
- **Atd.**

Formy podnikání právnických osob

= Obchodní společnosti /OS/

- **právnické osoby založené za účelem podnikání**
- **sdružení dvou a více osob (většinou), které uzavřely smlouvu o společném podnikání pod společným názvem (firmou)**
- **registrovány na ministerstvu vnitra**
- **vedeny v obchodním rejstříku**
- **vznikají dnem zápisu do obchodního rejstříku**
- **podmínky vzniku a činnosti OS vymezuje obchodní zákon**

Typy obchodních společností

1) Osobní obchodní společnosti

- a) Veřejná obchodní společnost /v.o.s./
- b) Komanditní společnost /k.s./

2) Kapitálové obchodní společnosti

- a) Společnost s ručením omezeným /s.r.o./
- b) Akciová společnost /a.s./

Obchodní společnosti se zakládají

Společenskou smlouvou v. o. s., k. s., s. r. o.

Zakladatelskou smlouvou pouze u a. s.

vždy v písemné formě

Formou zakladatelské listiny s. r. o., a. s.

je-li společnost založena jedním zakladatelem,
musí být sepsána notářem ve formě
notářského zápisu

Základní znaky osobních obchodních společností

- ➔ Osobní účast společníků na podnikání společnosti.
- ➔ Společníci mohou jednat jménem společnosti a ručí neomezeně za její závazky.
- ➔ Tvorba rezervního fondu není povinná

Základní znaky kapitálových obchodních společností

- ➔ Majetková účast společníků na podnikání.
- ➔ Společnost řídí orgány společnosti.
- ➔ Společníci neručí za závazky společnosti (resp. pouze do výše svého nesplaceného vkladu).
- ➔ Tvorba rezervního fondu je povinná.

Veřejná obchodní společnost

Zakládá se uzavřením **společenské smlouvy**, kterou uzavírají a podepisují **minimálně dva společníci**, a to buď dvě fyzické osoby, nebo dvě právnické osoby, nebo jejich kombinace. Nejvyšší počet – neomezeno.

Není dána povinnost tvorby minimálního základního kapitálu, a tedy není ani dána povinnost vkladu každého společníka.

Ručí za závazky neomezeně.

Statutární orgán – společníci.

Rezervní fond ze zákona nevytváří.

Komanditní společnost

Zakládá se uzavřením **společenské smlouvy**, kterou uzavírají a podepisují **minimálně 2 společníci**, a to nejméně jeden **komplementář** (společník, který **ručí celým svým majetkem**) a nejméně jeden **komanditista** (společník, který ručí **do výše svého nesplaceného vkladu** v obchodním rejstříku).

Nejvyšší počet – neomezeno.

Minimální výše základního kapitálu 5 000 Kč

Nejnižší možný vklad 5 000 Kč.

Statutární orgán – komplementář(i).

Rezervní fond ze zákona nevytváří.

Společnost s ručením omezeným

Může být založena i **jediným zakladatelem** (jak fyzická, tak i právnická osoba), který sepisuje **zakladatelskou listinu**, je-li založena **dvěma nebo více zakladateli**, zakládá se podepsáním **společenské smlouvy**. Max. počet společníků je 50. **Minimální výše** základního kapitálu je 200 000 Kč. Nejnižší možný vklad společníka je 20 000 Kč. **Za závazky ručí** do výše nesplacených vkladů. **Orgány společnosti jsou** valná hromada, jednatelé, dozorčí rada. **Povinně vytváří** rezervní fond.

Akciová společnost

Nejnižší počet zakladatelů, dvě fyzické nebo jedna právnická osoba, sepisuje se zakladatelská smlouva nebo zakladatelská listina (ve formě notářského zápisu).

Minimální výše základního kapitálu je 2 000 000 Kč, (s veřejnou nabídkou akcií až 20 000 000 Kč).

Nejnižší možný vklad je 2 000 000 Kč.

Doba splacení vkladu je do jednoho roka od vzniku.

Za závazky akcionáři neručí.

Orgány společnosti valná hromada, představenstvo, dozorčí rada. **Povinně vytváří** rezervní fond.

Další typy obchodních společností

1) Družstva

2) Státní podniky

3) Nezisková organizace

Družstva

- Zakládána za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů
- Zakládá se konáním ustavující schůze
- Nejnižší počet zakladatelů je 5 fyzických nebo 2 právnické osoby
- Zakládá se konáním ustavující schůze

Družstva

- Minimální výše kapitálu je 50 000 Kč
- Společník za závazky neručí
- Povinně se vytváří nedělitelný fond
- Typy družstev:
 - výrobní
 - bytová
 - zemědělská
 - obchodní

Státní podniky

- Speciální forma podnikání skrze právnickou osobu
- Činnost upravena zákonem o státním podniku
- Zřizovatelem je stát
- O zřízení zpravidla rozhoduje vláda
- Např. Česká správa letišť, s. p.; Česká pošta, s. p.; Lesy ČR, s. p., atd.

Neziskové organizace

- sdružení, jehož cílem jsou služby, které řeší specifické individuální i celospolečenské potřeby
- právní formy neziskových organizací:
 - občanská sdružení
 - obecně prospěšné společnosti
 - nadace a nadační fondy
 - církve
 - politické strany

Účetnictví podnikatelů

- **Účetnictví vedou povinně:**
 - právnické osoby
 - fyzické osoby – podnikatelé zapsaní do obchodního rejstříku, jejichž obrat přesáhl 25 milionů
- **řídí se zákonem o účetnictví**
- **ostatní fyzické osoby** mohou vést účetnictví dobrovolně nebo **vedou daňovou evidenci podle zákona o dani z příjmu**